

STATUTO DELL'ASSOCIAZIONE PATRIOTTICA DALMATA DELLE SIGNORE PER SOCCORSO A MILITI FERITI ED AMMALATI

USTANOVA DOMOLJUBNE ZADRUGE DALMATINSKE OD GOSPODJA, NA POTPORU RANJENIM I BOLESNIM VOJNICIMA

Pretisak izdanja
iz 1878. godine

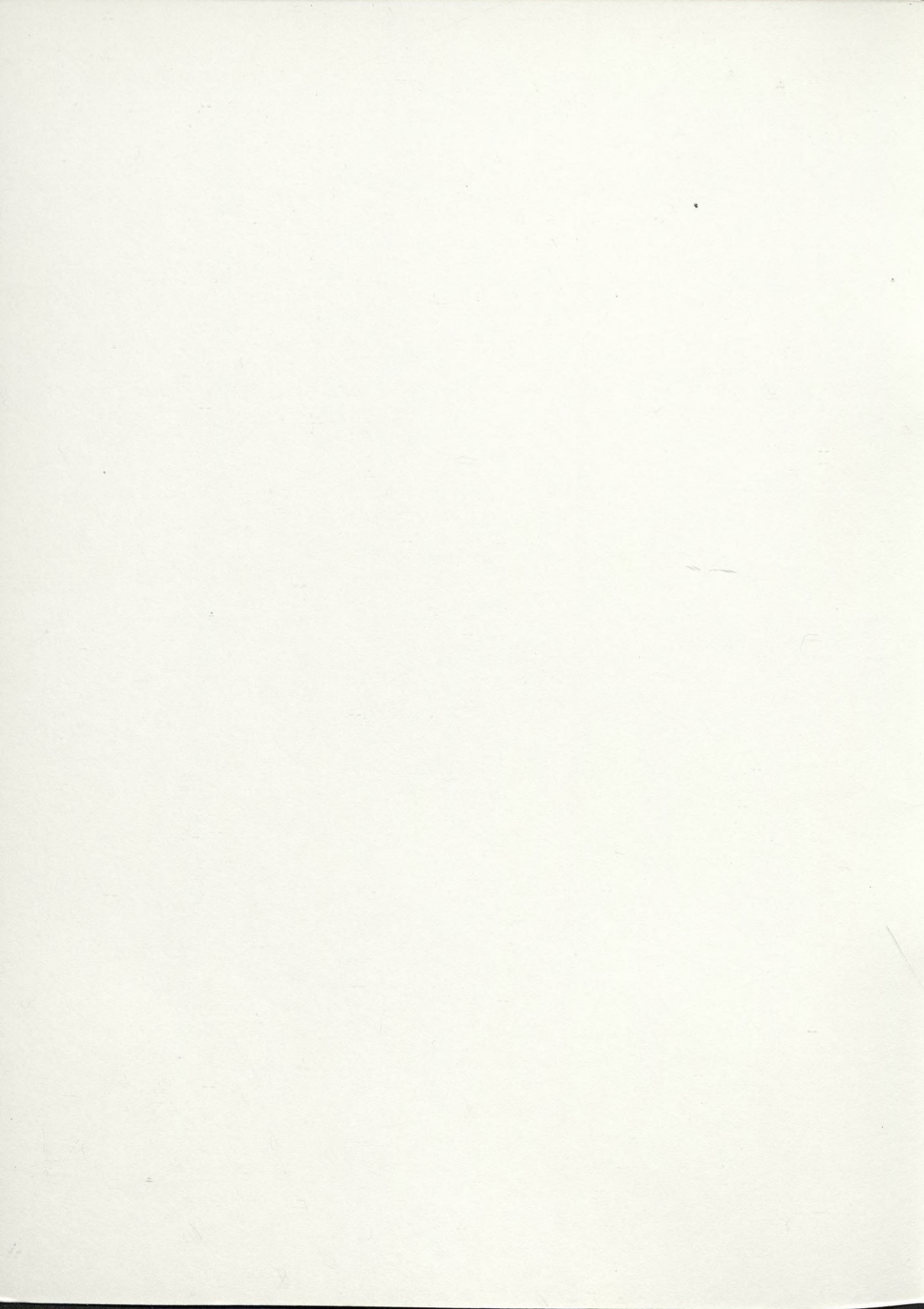
STATUTO
dell' Associazione patriottica dalmata delle
Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati.

USTANOVA
domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja,
na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima.

ZADAR
Tipografia "Glasnik" Zadar
1878

Zadar, 2023.

Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore
per soccorso a militi feriti ed ammalati

Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja,
na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima

Pretisak izdanja iz 1878. godine

Znanstvena knjižnica Zadar
Gradsko društvo Crvenoga križa Zadar
Zadar, 2023.

Knjižno blago Znanstvene knjižnice Zadar

katalog 20

Nakladnici

Znanstvena knjižnica Zadar

Gradsko društvo Crvenog križa Zadar

Za nakladnike

Marijana Senkić-Klapan, Šime Lisica

Urednici

Boris Dželalija, Marijana Senkić-Klapan

Suradnici

Tomislav Blažević, Mihaela Šimat

Recenzenti

Ante Bralić, Vjekoslav Jerolimov

Lektorica

Marina Marijačić

Fotografije

David Lonić

Grafička obrada, prijelom i tisak

FG grafika d.o.o., Zadar

Naklada

100 primjeraka

ISBN 978-953-7256-50-0 (Znanstvena knjižnica Zadar)

ISBN 978-953-50781-0-4 (Gradsko društvo Crvenoga križa Zadar)

Sva prava pridržana

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Znanstvene knjižnice Zadar pod brojem 170207035

Organizatori:

Pokrovitelji:

DANI
EUROPSKE
BAŠTINE
2023.

Pretisak izraden povodom obilježavanja 145. godina postojanja Hrvatskoga Crvenog križa

SADRŽAJ

Predgovor.....	4
Značenje Statuta prvoga društva Crvenoga križa u Zadru i u Hrvatskoj: prigodom 145. obljetnice Hrvatskoga Crvenog križa ..	7
Literatura.....	16
Pretisak.....	18

PREDGOVOR

Znanstvena je knjižnica Zadar, zahvaljujući svome bogatom fondu koji i te kako ima što pokazati, ne samo građanima Zadra, u suradnji s Gradskim društvom Crvenoga križa Zadar, a uz potporu Hrvatskoga Crvenog križa, odlučila napraviti pretisak Statuta ove humanitarne organizacije i na taj način obogatiti proslavu 145. obljetnice osnutka Hrvatskoga Crvenog križa koja se obilježava u Zadru. Upravo je navedeni Statut iz fonda Znanstvene knjižnice Zadar bio jedan od povoda za organiziranje izložbe *Baština humanosti u Zadru: 145 godina Hrvatskoga Crvenog križa*, tiskanje kataloga i izradu ovoga pretiska. Ovo je izdanje tiskano u sklopu nakladničke cjeline *Knjižno blago Znanstvene knjižnice Zadar* pod rednim brojem 20, u kojoj Knjižnica kontinuirano prezentira svoju bogatu i vrijednu građu, od 1984. godine.

4

Zadar je kao stoljetno političko središte Dalmacije oduvijek bio i važno središte hrvatske pismenosti i kulture. Bogato povijesno pamćenje grada i Dalmacije sačuvano je u fondu jedne od najvećih hrvatskih knjižnica – Znanstvene knjižnice Zadar. Knjižnica je osnovana 1855. godine, a svečano je otvorena 18. kolovoza 1857. godine. Dobila je naziv Biblioteca Comunale Paravia, prema prvome donatoru i osnivaču Pietru Alessandru Paraviji (1797. – 1857.), rodom Zadraninu i sveučilišnomu profesoru u Torinu. Prigodom posjeta Zadru 1850. godine Paravia je odlučio rodnomu gradu darovati svoju bogatu zbirku knjiga koja je trebala poslužiti kao jezgra buduće javne knjižnice. Po njegovoj želji Gradska općina namijenila je Knjižnici prostor u Gradskoj loži na središnjem gradskom trgu.

Danas se Knjižnica nalazi u zgradi austrijske vojarne iz 1845. godine koja se pruža uz bedeme i lučicu Fošu. Zbog bogatstva i raznolikosti građe Znanstvena knjižnica zauzima jedno od

najznačajnijih mjesta među knjižnicama Hrvatske. Kao knjižnica opće-znanstvenoga tipa ona posjeduje literaturu iz svih područja ljudskoga znanja pa je jednako zanimljiva učenicima i studentima kao i znanstvenim djelatnicima. Posebnu vrijednost fonda predstavljaju Zbirka pergamena, Zbirka inkunabula, Zbirka rijetkosti i Zbirka zemljopisnih karata i atlasa. Veliko bogatstvo fonda Znanstvene knjižnice predstavljaju periodične publikacije. Među njima posebno mjesto ima stara dalmatinska periodika. Osim navedenoga, Knjižnica posjeduje i Zbirku muzikalija, Zbirku magistarskih i doktorskih disertacija te Fototeku i Zbirku razglednica.

U fondu se nalaze i oglasi iz mletačke, prve austrijske, francuske i druge austrijske uprave te iz kasnijega vremena.

Uz brojne prvotiske statuta dalmatinskih gradova kao i strukovnih udruga, ovom prigodom izdvajamo Statut Ustanove domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima.

Navedeni je Statut dokaz da je društvo (udruga) ove međunarodne organizacije prvi put osnovano u Hrvatskoj i svoje prvo sjedište imalo upravo u Zadru. Statut je objavljen 1878. godine u tiskari Vitaliani & Janković u obliku knjige i u novinama *Objavitelj Dalmatinski* 20. studenoga 1878. godine. Luka Vitaliani i Petar Janković kupili su tiskaru braće Battara od njihovih nasljednika 1874. godine i zajedno su djelovali do 1887. godine.

Uvidom u inventarne knjige Znanstvene knjižnice Zadar vidljivo je da je Statut upisan pod signaturom 89266 Misc.C 19478 dana 22. travnja 1967. godine. Dvadeset paragrafa Statuta definiraju rad Udruge na ukupno jedanaest stranica teksta. Statut je tiskan dvojezično – usporedo na talijanskome i na hrvatskome jeziku. Grafičko uređenje Statuta tipično je za izgled službenih publikacija toga vremena, bez ilustracija, u mekom uvezu s omotnim stranicama u plavoj boji.

U potpisu osobe koja je odobrila Statut stoji prezime Rodić, a radi se o Gabrijelu Rodiću koji je u to vrijeme bio „namjesnik njegova carskoga i kraljevskoga apoštolskog Veličanstva u Dalmaciji“ kako se navodi u Statutu društva. Njegova supruga Agata Rodić bila je prva predsjednica Ustanove domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima. Godinu dana kasnije, 1879. kada je osnovano muško društvo pod nazivom Ustanova domoljubne pokrajinske pripomoćne Zadruga dalmatinske, Gabrijel Rodić bio je njezin prvi predsjednik. Osnivačka sjednica ovoga društva, imena Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima, održana je 22. listopada 1878. koji se uzima kao dan osnutka društva Crvenoga križa u Zadru. Statut je dobio odobrenje od tadašnjih austrijskih vlasti 22. studenoga 1878. kako je navedeno na kraju dokumenta.

6

U pripremi ovoga pretiska sudjelovale su brojne ustanove i pojedinci. Prije svega veliki je prinos djelatnika Znanstvene knjižnice Zadar, ravnatelja Gradskoga društva Crvenoga križa Zadar Šime Lisice koji je spremno podržao ovu ideju, te zamjenice izvršnoga predsjednika Marine Pinjagić Telak koja je u ime Hrvatskoga Crvenog križa dala punu potporu ovom izdavačkom projektu i programu proslave 145. godišnjice osnutka Hrvatskoga Crvenog križa. Posebno bih istaknula ulogu jednoga od priređivača prof. emeritusa Borisa Dželalije koji je znalački približio srž Statuta u tekstu koji prethodi pretisku. Izvorni primjerak Statuta restauriran je 2023. godine u Odjelu za zaštitu gradiva u Državnome arhivu u Zadru. Ovaj pretisak, 145 godina nakon objavljivanja prvoga Statuta, predstavlja prinos povijesti humanitarnoga djelovanja Crvenoga križa u Zadru i Hrvatskoj te se nadamo da će biti poticaj daljnjim znanstvenim i stručnim istraživanjima.

Marijana Senkić-Klapan,
v.d. ravnatelj Znanstvene knjižnice Zadar

ZNAČENJE STATUTA PRVOGA DRUŠTVA CRVENOGA KRIŽA U ZADRU I U HRVATSKOJ: PRIGODOM 145. OBLJETNICE HRVATSKOGA CRVENOG KRIŽA

I. UVOD

U razdoblju od 1875. do 1878. godine u hrvatskim zemljama u sastavu države Austro-Ugarske formirani su brojni odbori koji se, po svojim zadacima, radu i organizaciji, opravdano mogu smatrati humanitarnim društvima i pretečama Crvenoga križa. Prvo društvo Crvenoga križa u Zadru, zapravo u Hrvatskoj, utemeljeno 22. listopada 1878. godine, zvalo se „Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima.“¹ Poticaj osnivanju dala je tadašnja austrougarska carica i kraljica Elizabeta slanjem okružnice svim ženama Carstva za pristup formiranju „domoljubnih zadruga od gospođa radi pomoći vojacima ranjenim u bojevima po Bosni i Hercegovini“.² Rad ovoga društva, razvidno predložen u imenu, sastojao se u pomoći ranjenim i bolesnim vojnicima, kao i udovicama i djeci poginulih vojnika

1 Jelić, R., Prvo društvo Crvenoga križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Maštrović, Ž., Da li je zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj?, *Liječničke novine*, 8(29), 1978, str. 7.

2 Zubović, B., Sto devet godina rada Crvenog križa u Zadru, U: Dujella J, Barbarić S, Štetić V, ur. *Stota obljetnica Pokrajinske bolnice u Zadru*, Zadar: Medicinski centar Zadar, 1987, str. 175–177; Domoljubna zadruga dalmatinska od gospođa na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878.

u ratu, što su ostvarivale članice društva brigom oko nabave svih vrsta zavoja, odjeće i obuće; rasporedom dobrovoljnih bolničarki na dužnosti po bolnicama, a dodatno su prikupljale priloge i ostale darove društvu. Ovakav sadržaj rada pokazuje rad društva na načelima Crvenoga križa i Prve ženevske konvencije (1864.).³

Nacionalno društvo Hrvatskoga Crvenog križa s gradskim i županijskim društvom Crvenoga križa Zadar 25. listopada 2023. godine obilježava 145. obljetnicu od formiranja prvoga društva Crvenoga križa u Zadru i u Hrvatskoj 1878. godine i hrvatskoj javnosti na raspolaganje stavlja pretisak prvoga statuta društva.

2. MATERIJALI I METODE

8 | Glavni izvor za pisanje ovoga rada Statut je društva pod naslovom „Ustanova domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima“, zatim članci iz časopisa uvaženih stručnjaka te novinski naslovi iz razdoblja kada je Crveni križ u Hrvatskoj osnovan. Bibliografija korištene građe nalazi se nakon Zaključka.

3. SADRŽAJ STATUTA (PRAVILA DRUŠTVA) ZADRUGE „USTANOVA DOMOLJUBNE ZADRUGE DALMATINSKE OD GOSPODJA, NA POTPORU RANJENIM I BOLESNIM VOJNICIMA“

Statut je napisan dvojezično – na desnoj strani na hrvatskom, a na lijevoj na talijanskome jeziku. Sastavljen je od ukupno dvadeset

3 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Zubović, B., Sto devet godina rada Crvenog križa u Zadru, U: Dujella J, Barbarić S, Štetić V, ur. *Stota obljetnica Pokrajinske bolnice u Zadru*, Zadar: Medicinski centar Zadar, 1987, str. 175–177; Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj“, *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4.

članaka, od kojih se prvih sedam odnosi na cilj, načela djelovanja, financiranje, ustanovljenje i registraciju društva (Zadruga).⁴

Cilj utemeljenja i djelovanja Zadruga zapisan u prvome članku Statuta „Domoljubna potporna zadruga Gospodjinska u Dalmaciji“, postavlja sebi ciljem „pomoć i potporu ranjenih i bolesnih vojnika, do prigode potporu nemoćnjaka, i još udovica i sirotica poginulih vojnika“.

Načini stjecanja sredstava za ostvarenje postavljenoga „Srestva na dostizanje zadružnoga cilja“ zapisani su u drugome članku Statuta: „Zadruga će skrbiti da dostigne svoj cilj toli za vrieme mira koli za vrieme rata načinom najdoličnijim ženskoj djelatnosti navlastito ovim srestvima: a) nabavljajući stvari na privijanje svake vrsti, b) pribavljajući pomoći bnicima kroz bničarice koje zadruga odredi, c) sakupljajući domoljubne darove, koji prispiju na zadrugu, korisno ih ulagajući po zadružnom cilju u opće i po osobitoj namjeni kojom bi bili darovani.“

Temelji i pravila zadružne djelatnosti zapisani su u trećem članku Statuta: „Zadruga osniva svoju dielatnost na odlukama medjunarodnoga sastanka u Genevi od listopada 1863, a navlastito medjunarodnoga ugovora sklopljena onom prigodom medju nekim evropskim državama na 22 kolovoza 1864 ugovora, komu je pristupila C. i K. vlada na 21 srpnja 1866; i pri obavljanju odnosne dielatnosti u miru i u ratu ravnati će se po načelima pripoznatim oda strane državne uprave glede dielatnosti potpomožnih zadruga, a navlastito što se tiče sudielovanja pri zdravstvenoj pomoći vojničkoj za vrieme rata, držati će se odnosnih načela u Pravilniku zdravstvene službe u c. k. Vojnici.“

U zapisu četvrtoga članku Statutom je određeno ujedinjeno

4 Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878.

djelovanje Zadruga „Ujedinjenje domoljubnih potpornih zadruga Gospodjinskih: Na ovu svrhu zadruga pristupa u ujedinjenje zastupano središnjim odborom u Beču domoljubnih gospodjinskih zadruga na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima, ustanovljenih u kraljevinama i zemljama zastupanim na Carevinskom Vieću.

Prema petom članku Statuta Zadružna glavnica bila je sastavljena iz: a) godišnjih doprinosaka drugara, b) iz pojedinih darova, zapisaka i zadužbina, c) iz drugih domoljubnih doprinosaka, koji bi kad i kad pristupili.“

Šesti članak određuje uvjete formiranja Zadruge „Netom bude pristupilo (20) dvadeset članova pravih, zadruga će se smatrati ustanovljena.“

Sedmi članak određuje sjedište i prostor iz kojega se bira članstvo Zadruge „Zadruga sjedi u Zadru, ali prima članove iz ciele Dalmacije.”

10 Ostali članci Statuta (od osmoga do dvadesetoga članka) odnosili su se na uvjete ostanka i ispisa (izlaska) članova iz Zadruge, izbor tijela Zadruge kao njezinih predstavljača (Odbor, Predsjedništvo i općenita/godišnja skupština), trajanja mandata izabranih članova i zadržavanja članstva, državljanstvo članova Odbora (članovi samo austrijski državljani), način glasovanja i donošenje odluka u tijelima Zadruge, uvjete za sazivanje i održavanje skupštine i izbor njezinih članova, kao i članova Predsjedništva i Opće skupštine, odnos Zadruge prema javnosti, odnos među članovima Zadruge i način raspusta Zadruge.⁵

5 Zubović, B., *Sto devet godina rada Crvenog križa u Zadru*, U: Dujella J, Barbarić S, Štetić V, ur. *Stota obiljetnica Pokrajinske bolnice u Zadru*, Zadar: Medicinski centar Zadar, 1987, str. 175–177.

4. RASPRAVA

Inicijator i utemeljitelj Crvenoga križa kao međunarodne humane organizacije za pomaganje u ratu i u miru bio je švicarski filantrop Jean Henry Dunant, član organizacije „Odbor petorice“ („Ženevski komitet za pomoć ranjenicima“) kao prethodnice formiranju Crvenoga križa.⁶

Tako je „Odbor petorice“, realizirao međunarodnu konferenciju u Ženevi, održanu od 26. do 29. listopada 1863. godine, na kojoj su prihvaćena načela Crvenoga križa, a nadnevak završetka konferencije, 29. listopada 1863., obilježava se u svijetu kao dan osnutka Crvenoga križa. Dodatno, na konferenciji održanoj od 8. do 22. kolovoza 1864. godine, prihvaćena je Prva ženevska konvencija, najvažniji ugovor o humaniziranju rata i ratnih strahota.⁷

Nasušna potreba za osnivanjem društva Crvenoga križa u hrvatskim zemljama, u sastavu tadašnje države Austro-Ugarske, javlja se početkom hercegovačko-bosanskog ustanka 1875. godine, kada su u više gradova i mjesta formirani odbori, čiji su članovi skupljali novac, odjeću, hranu i ostalo što je bilo potrebno za pomoć bjeguncima.⁸ Tako su zadarski rodoljubi (Josip Lantana i drugi) 19. srpnja 1875., prvi u hrvatskim zemljama osnovali Odbor za pripomoć

6 Jelić, R., Prvo društvo Crvenoga križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj“, *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4.

7 Ibid.; Stojčević, S., „150 godišnjica rođenja Jeana Henry Dunanta – osnivača Crvenog križa.“ *Naš rad*, 25(2), 1978, str. 23–25; Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878.

8 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549.

12
bjegunaca.⁹ Snažan poticaj formiranju odbora ili društava dao je poziv (okružnica/zamolba) austrougarske carice i kraljice Elizabete, nakon ulaska austrougarskih vojnih trupa u Bosnu i Hercegovinu 1878. godine, upućen svim ženama Carstva da pristupe formiranju „domoljubnih zadruga od gospođa radi pomoći vojacima ranjenim u bojevima po Bosni i Hercegovini.“¹⁰ Kao odgovor na ovaj poziv 20. rujna, 1878. godine spojena su dva društva „Odbor gospođa za pripomoć ranjenih i bolesnih vojnika“, čija je predsjednica bila Agata Rodić, supruga tadašnjega namjesnika Dalmacije Gabrijela Rodića, i „Odbor od gospođa radi pomoći bjegunaca iz Bosne i Hercegovine“, čiji je voditelj bila Ljubica pl. Lantana).¹¹ Također, na toj je sjednici formiran Promicateljni odbor žena, s Ljubicom pl. Lantana na čelu, čiji su članovi zamolili barunicu Agatu Rodić da se primi predsjedništva, što je ona prihvatila, te na prvom zasjedanju skupštine izabrana za prvu predsjednicu Odbora iz kojega je formirano i registrirano društvo 12. listopada 1878. pod nazivom *Domoljubna pripomoćna zadruga gospodjinska dalmatinska* (u Katastru društava u Dalmaciji bivšeg Namjesništva pod br. 28814 u I svesku).¹² Osnivačka sjednica novog društva, imena Domoljubna

9 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878; Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj“, *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4.

10 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878.

11 Ibid.

12 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Burčul, V., „Je li

potporna zadruga Gospojinska u Dalmaciji, održana je 22. listopada 1878. koji se uzima kao dan osnutka društva Crvenoga križa u Zadru.¹³ Također, na toj osnivačkoj skupštini donesen je Statut, te upućen Namjesništvu Dalmacije na odobrenje, što je uslijedilo 22. studenoga 1878. godine (Klauzula odobrenja pravila glasi „Br. 2886 – pr.). Statut je 20. studenoga 1878. godine tiskan za širu javnost u *Objavitelju Dalmatinskom* (I Dodatak br. 93.).¹⁴ Sukladno Statutu, 26. studenoga 1879. godine ovo zadarsko društvo pristupa Središnjem odboru u Beču (čl. 4: u savezu...kraljevine i zemlje zastupane u Carevinskom Vijeću...C. i K. vlada).¹⁵

Iako je djelatnost odbora, osnovanih od 1875. do 1878. godine, po svome humanitarnom radu u svemu bila u skladu s ciljevima Crvenoga križa, u to vrijeme u hrvatskim zemljama nije ostvareno formiranje pravoga društva s imenom Crvenoga križa niti su ta društva u doba svoje djelatnosti tražila međunarodno priznanje ili članstvo Međunarodnoga Crvenog križa.¹⁶ Tako se tadašnji odbori, po svojim zadacima, radu i organizaciji, opravdano mogu smatrati društvima i pretečama prvoga pravog društva Crvenoga križa, što

13

zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj,“ *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4; Maštrović, Ž., Osnivanje prvog društva Crvenog križa u Hrvatskoj (Zadar 1878.) s osvrtom na humanitarne akcije u Dalmaciji 1866. i 1875. godine, *Radovi Zavoda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, 29–30, 1983, str. 207–228.

13 Ibid.

14 Ibid; Burčul, V., „Počeci rada Crvenog križa u Zadru. Za čovjeka: u povodu 100. obljetnice Crvenog križa u Zadru i SRH,“ *Narodni list*, 1978, str. 3.

15 Jelić, R., Prvo društvo Crvenoga križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj,“ *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4;

16 Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878; Burčul, V., „Počeci rada Crvenog križa u Zadru. Za čovjeka: u povodu 100. obljetnice Crvenog križa u Zadru i SRH,“ *Narodni list*, 1978, str. 3.

nesumnjivo predstavlja Ustanova domoljubne Zadruga, osnovana 1878. godine u Zadru, u pokrajini Dalmaciji u sastavu tadašnje Austro-Ugarske, kao prvo hrvatsko društvo Crvenoga križa na međunarodno prihvaćenim načelima Crvenoga križa.¹⁷ To posve jasno potvrđuje Statut društva (Društvena pravila, treći članak) „Zadruga osniva svoju djelatnost na odlukama međunarodnog sastanka u Ženevi od listopada 1863. godine, a navlastito međunarodnog ugovora sklopljenog onom prigodom među nekim europskim državama na 22. kolovoza 1864., ugovora komu je pristupila c. i k. vlada na 21. srpnja 1866. godine.¹⁸ Naime, toga je dana Austrija stupila u članstvo Međunarodne organizacije Crvenoga križa i priznala Ženevsku konvenciju o pravima ranjenika, bolesnika i sanitetskoga osoblja u ratu. Također, Ustanova domoljubne Zadruga prikazuje se kao društvo Crvenoga križa za Dalmaciju u svim godišnjim izvješćima Crvenoga križa u Zadru, primjerice u godišnjem izvješću za 1901. godinu, pisanom na njemačkom jeziku, u kojemu se ističe naziv i nadnevak osnivanja društva, „Frauen-Hilfsverein vom Roten Kreuze für Dalmatien, gegründet in Zara am 22 October 1878.” („Gospojinim zadruga Crvenoga križa za Dalmaciju osnovana u Zadru 22. X. 1878. godine“).¹⁹ U ostalim hrvatskim zemljama nije

17 Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549; Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj,” *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4; Maštrović, Ž., Osnivanje prvog društva Crvenog križa u Hrvatskoj (Zadar 1878.) s osvrtom na humanitarne akcije u Dalmaciji 1866. i 1875. godine, *Radovi Zavoda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, 29–30, 1983, str. 207–228.

18 Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878; Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Frauen-Hilfsverein vom Rothen Kreuze für Dalmatien, gegründet in Zara am 22 October 1878.: Rechenschaftsbericht fuer das Jahr 1901. (vorgetragen in der Generalversammlung vom 24. April 1902)*, Zara: Praemirte Buchdruckerei Vitaliani, 1902.

19 Ibid.

bilo 1878. godine sličnoga društva te zbog toga zadarsko društvo iz te godine opravdano ima prioritet kao prvo društvo Crvenoga križa na području današnje Republike Hrvatske.²⁰

5. ZAKLJUČAK

U Zadru je 22. listopada 1878. godine osnovano prvo društvo Crvenoga križa u Hrvatskoj pod naslovom „Domoljubna potporna zadruga Gospojinska u Dalmaciji“, a u Statutu društva zapisano imenom „Ustanova domoljubne zadruge dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima“. Značenje Statuta, prihvaćenoga od Namjesništva Dalmacije 22. studenoga 1878. godine, očituje se u prikazu rada ovoga društva, od samog osnivanja, na načelima Međunarodnoga Crvenog križa, što prigodom 145. obljetnice opravdava njegovo ponovno tiskanje (pretisak) i dostupnost široj javnosti.

Dr. sc. Boris Dželalija, prof. emeritus

20 Maštrović, Ž., Osnivanje prvoga društva Crvenog križa u Hrvatskoj (Zadar 1878.) s osvrtom na humanitarne akcije u Dalmaciji 1866. i 1875. godine, *Radovi Zavoda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, 29–30, 1983, str. 207–228; HR-DAZD-543, Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju. Društva u Dalmaciji, Registar društava u Dalmaciji (1833.-1918.), Sv. 1, str. 752.

ARHIVSKI IZVORI I LITERATURA:

Arhivski izvori:

HR-DAZD-543, Vlada/Namjesništvo za Dalmaciju. Društva u Dalmaciji, Registar društava u Dalmaciji (1833.-1918.), Sv. 1.

Objavljeni izvori:

Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Frauen-Hilfsverein vom Rothen Kreuze für Dalmatien, gegründet in Zara am 22 October 1878.: Rechenschaftsbericht fuer das Jahr 1901. (vorgetragen in der Generalversammlung vom 24. April 1902)*, Zara: Praemirte Buchdruckerei Vitaliani, 1902.

16

Domoljubna zadruga dalmatinska od gospodja na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima (Zadar), *Statuto dell'Associazione patriottica dalmata delle Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati. Ustanova domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima*, Zara: Tipografia Vitaliani & Janković, 1878.

Literatura:

Burčul, V., „Je li zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj,“ *Naš rad*, 25(1), 1978, str. 3–4.

Burčul, V., „Počeci rada Crvenog križa u Zadru. Za čovjeka: u povodu 100. obljetnice Crvenog križa u Zadru i SRH,“ *Narodni list*, 1978, str. 3.

Jelić, R., Prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj osnovano 1878. godine: U povodu 100. godišnjice, *Zadarska revija*, 27(5–6), 1978, str. 543–549.

Maštrović, Ž., Stota obljetnica osnivanja Crvenog križa u Hrvatskoj

1878.-1978, *Medica Jadertina*, 10(3-4), 1978, str. 135-158.

Maštrović, Ž., Da li je zadarska organizacija Crvenog križa najstarija u Hrvatskoj?, *Liječničke novine*, 8(29), 1978, str. 7.

Maštrović, Ž., Osnivanje prvog društva Crvenog križa u Hrvatskoj (Zadar 1878.) s osvrtom na humanitarne akcije u Dalmaciji 1866. i 1875. godine, *Radovi Zavoda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zadru*, 29-30, 1983, str. 207-228.

Stojčević, S., „150 godišnjica rođenja Jeana Henry Dunanta-osnivača Crvenog križa.“ *Naš rad*, 25(2), 1978, str. 23-25.

Zubović, B., Sto devet godina rada Crvenog križa u Zadru, U: Dujella J, Barbarić S, Štetić V, ur. *Stota obljetnica Pokrajinske bolnice u Zadru*, Zadar: Medicinski centar Zadar, 1987, str. 175-177.

PRETISAK

STATUTO

dell' Associazione patriottica dalmata delle
Signore per soccorso a militi feriti ed ammalati.

USTANOVA

domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja,
na potporu ranjenim i bolesnim vojnecima.

ZARA

Knjigara Vukobrat & Janjovic
1878.

ZNANSTVENA
KNJIŽNICA

MISCELLANEA

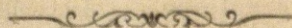
C
19478.....

89266.....

ZADAR

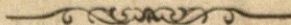
STATUTO

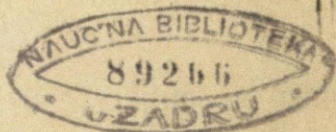
dell' Associazione patriottica dalmata delle Signore
per soccorso a militi feriti ed ammalati.

USTANOVA

domoljubne zadruga dalmatinske od Gospodja, na
potporu ranjenim i bolesnim vojnicima.

Scopo dell' associazione.

§ 1. L' associazione patriottica di soccorso delle Signore per la Dalmazia si prefigge per scopo l' aiuto e l' assistenza dei militi feriti ed ammalati, eventualmente il soccorso degl' invalidi, nonchè delle vedove e degli orfani dei caduti militi.

Mezzi per raggiungere lo scopo sociale.

§ 2. L' associazione si darà premura di raggiungere il suo scopo, tanto in tempo di pace, quanto durante una guerra nel modo più consentaneo alla operosità femminile, specialmente coi seguenti mezzi:

- a) col provvedere oggetti di fasciatura d' ogni specie,
- b) col procurare assistenza agli ammalati mediante infermiere fornite a cura dell' associazione.
- c) colla raccolta di doni patriottici, che pervengono all' associazione, facendone utile impiego secondo gli scopi sociali in generale, ed a seconda della destinazione speciale che loro fosse stata data.

Base e norme per l' attività sociale.

§ 3. L' associazione basa la propria operosità sui deliberati della conferenza internazionale di Ginevra dell' ottobre 1863, e specialmente del trattato internazionale stipulato in quella città tra più stati europei addì 22 agosto 1864, trattato a cui accedette l' i. e r. governo li 21 luglio 1866; e nell' esercizio della riferibile attività sociale in tempo di pace e di guerra, si dirigerà a norma dei principi riconosciuti dall' amministrazione dello Stato in riguardo all' operosità delle associazioni di soccorso, e particolarmente per ciò che si riferisce alla cooperazione nell' assistenza sanitaria militare in tempo di guerra, si atterrà alle riferibili norme contenute nel regolamento pel servizio sanitario dell' i. r. armata.

Cilj Zadruga.

§ 1. Domoljubna potporna zadruga Gospodjinska u Dalmaciji, postavlja sebi ciljem pomoć i potporu ranjenih i bolesnih vojnika, do prigode potporu nemoćnjaka, i još udevica i sirotica poginulih vojnika.

Srestva na dostizanje zadruganoga cilja.

§ 2. Zadruga će skrbiti da dostigne svoj cilj toli za vrijeme mira коли za vrijeme rata načinom najdoličnijim ženskoj djelatnosti navlastito ovim srestvima :

- a) nabavljajući stvari na privijanje svake vrsti,
- b) pribavljajući pomoći bônicima kroz bôničarice koje zadruga odredi.
- c) sakupljajući domoljubne darove, koji prispiju na zadrugu, korisno ih ulagajući po zadrugnom cilju u opće i po osobitoj namjeni kojom bi bili darovani.

Temelj i pravila zadrugne djelatnosti.

§ 3. Zadruga osniva svoju djelatnost na odlukama međunarodnoga sastanka u Genevi od listopada 1863, a navlastito međunarodnoga ugovora sklopljena onom prigodom među nekim evropskim državama na 22 kolovoza 1864 ugovora, komu je pristupila C. i K. vlada na 21 srpnja 1866; i pri obavljanju odnosne djelatnosti u miru i u ratu ravnati će se po načelima pripoznatim oda strane državne uprave glede djelatnosti potpomožnih zadruga, a navlastito što se tiče sudjelovanja pri zdravstvenoj pomoći vojničkoj za vrijeme rata, držati će se odnosnih načela u Pravioniku zdravstvene službe u c. k. Vojnici.

Unione delle associazioni patriottiche di soccorso delle Signore

§ 4. A questo scopo accede l'associazione all'unione, rappresentata dal comitato centrale in Vienna, delle associazioni patriottiche delle signore per soccorso a militi feriti ed ammalati costituitesi nei regni e paesi rappresentati al Consiglio dell'Impero.

Fondo sociale.

§ 5. Il fondo sociale è formato :

- a) dai contributi annui dei socii,
- b) da singoli doni, legati e fondazioni;
- c) da altre oblazioni patriottiche che di tratto in tratto affluissero.

Costituzione dell'associazione.

§ 6. L'associazione si ritiene costituita non appena vi abbiano acceduto (20) venti membri effettivi.

Sono membri effettivi quelle signore che si dichiarano pronte a contribuire annualmente almeno l'importo di fiorini due (2).

A membri onorarii, i quali posseggono pari diritti coi membri effettivi, potranno essere nominate dal comitato quelle persone che si sono rese benemerite per le associazioni di soccorso in generale, ovvero in particolare per l'associazione patriottica di soccorso della Dalmazia.

Sede dell'associazione.

§ 7. L'associazione tiene la sua sede a Zara; accoglie però membri da tutta la Dalmazia.

Uscita dall'associazione.

§ 8. I socii sono in facoltà di uscire in qualunque momento dall'associazione.

Se un socio, ad onta di due eccitamenti, non corrisponde il contributo sociale annuo, viene considerato come uscito dall'associazione.

Organi della Direzione sociale.

§ 9. Il comitato, la presidenza e l'adunanza generale costituiscono gli organi dirigenti l'associazione.

Il comitato.

§ 10. La gestione sociale viene disimpegnata da un comitato, composto da 5 sino 9 membri, scelti dall'adunanza generale, il quale in caso di guerra, dietro propria deliberazione, potrà aggregarsi un ulteriore numero di membri.

Ujedinjenje domoljubnih potpornih zadruga Gospodjinskih.

§ 4. Na ovu svrhu zadruga pristupa u ujedinjenje zastupano središnjim odborom u Beču domoljubnih gospodjinskih zadruga na potporu ranjenim i bolesnim vojnicima, ustanovljenih u kraljevinama i zemljama zastupanim na Carevinskom Vieću.

Zadružna glavnica.

§ 5. Zadružna glavnica sastavljena jest :

- a) iz godišnjih doprinosaka drugara,
- b) iz pojedinih darova, zapisaka i zadužbina,
- c) iz drugih domoljubnih doprinosaka, koji bi kad i kad pristupili.

Ustanovljivanje Zadruga.

§ 6. Netom bude pristupilo (20) dvadeset članova pravih, zadruga će se smatrati ustanovljena.

Pravi članovi jesu one Gospodje koje se izjave gotove doprinosati na godišće da bi iznos od fiorina dva (2).

Začastne članove, koji imaju jednaka prava kano i pravi članovi, može imenovati odbor one osobe, koje su se zaslužnim učinile za potporne zadruga u opće, ili napose za potporna domoljubna zadruga u Dalmaciji.

Sjedište Zadruga.

§ 7. Zadruga sjedi u Zadru, ali prima članove iz ciele Dalmacije.

Izlazak iz Zadruga.

§ 8. Drugari su voljni izaći iz zadruga koga im drago časa.

Ako jedan drugar, nakon dvie ponude ne isplati godišnji doprinosak zadružni, smatran je kao da je izišao iz Zadruga.

Poslovači upraviteljni Zadruga.

§ 9. Odbor, Presjedništvo i obćenita skupština jesu poslovači upraviteljni zadruga.

Odbor.

§ 10. Društveno poslovanje obavlja Odbor, sastavljen od 5 do 9 članova, izabranih u obćenitoj skupštini, koji u vrijeme rata, po svojoj vlastitoj odluci može sebi pridružiti veći još broj članova.

I membri del comitato si eleggono ad assoluta maggioranza di voti dei membri intervenuti all'adunanza generale pel periodo di funzione di tre anni.

Soltanto membri godenti la cittadinanza austriaca possono formar parte del Comitato.

I cessanti membri del comitato possono venir rieletti.

Uscendo per qualsiasi motivo durante il periodo di funzione un membro dal comitato, seguirà nella prossima adunanza generale l'elezione suppletoria nella residua durata del periodo di elezione.

Scoppiando allo spirare del periodo di elezione una guerra, il comitato rimarrà in attività per la durata di tale guerra, ed inoltre per altri sei mesi dopo conchiusa la pace, senza riguardo al termine trascorso del periodo di elezione.

Allo scopo di potersi orientare in materia sanitaria militare, ed in riguardo ai bisogni dell'amministrazione militare, potrà il comitato associarsi rappresentanti del Comando militare e della milizia.

All'atto della costituzione della società, rispettivamente in occasione della prima elezione del comitato, l'adunanza generale vi eleggerà soltanto 5 membri.

L'elezione suppletoria per i rimanenti 4 membri ovvero la rielezione del comitato da costituirsi con 9 anziché con soli 5 membri, seguirà in avvenire a seconda del bisogno, e con riguardo alla partecipazione di membri della provincia, mediante scelta di soci dimoranti anche fuori del luogo della sede della società.

§ 11. Le deliberazioni del comitato sono prese a maggioranza assoluta dei voti dei presenti.

Per la validità dei deliberati richiedesi la presenza di almeno 3 membri.

La presidentessa vota in ogni caso, ed il di lei voto, se vi fosse parità, vale per due.

§ 12. Il comitato è l'organo amministrativo dell'associazione.

Gl' incombe:

- a) l'amministrazione del fondo sociale,
- b) la cura per l'aumento dei mezzi sociali,
- c) di discutere e deliberare sulle misure da disporsi in tempo di pace, oppure da attivarsi allo scoppiare di una guerra, a sensi del § 2, pel raggiungimento degli scopi sociali,
- d) di presentare i conti all'adunanza generale,
- e) di amministrare eventuali capitali fondazionali, presentare e pubblicare annui resoconti sullo stato degli stessi e sull'impiego delle rendite,

Presidenza dell'associazione.

§ 13. Seguita l'elezione del comitato, lo stesso sceglie dal proprio grembo a maggioranza assoluta dei membri presenti una presidentessa ed una vicepresidentessa per la legale durata del periodo di elezione (§ 10).

§ 14. La presidentessa oppure in sua vece la vicepresidentessa presiede alle sedute del comitato e dell'adunanza generale, dirige le pertrattazioni, ed indice le sedute del comitato a seconda del bisogno.

Članovi se odbora biraju potpunom većinom glasova onih članova koji su pristupili na općenitu skupštinu, a to na poslovni rok od tri godine.

Samo članovi koji su austrijski državljani mogu biti članovi odbora. Članovi odbora koji izlaze mogu biti opet izabrani.

Ako bi radi koga drago uzroka kroz poslovni rok izašao jedan član iz Odbora, na bližnjoj općenitoj skupštini biti će učinjen nadomjesni izbor za vrijeme izbornoga roka što još preostaje,

Kad bi pri izmaku izbornoga roka buknuo rat, Odbor ostaje na poslu sve dok traje rat i još za šest mjeseci pokle se sklopi mir, bez obzira na to da je istekao izborni rok.

Da se bude mogao iznaći u zdravstvenom vojnom poslu, i obzirom na potrebstine vojne uprave, Odbor može sebi pridružiti zastupnike iz vojnoga Zapovjedništva i iz domobranstva.

Pri ustanovljivanju zadruge, odnosno prigodom prvoga biranja u Odbor, općenita skupština izabrati će samo 5 članova.

Dopunidbeni izbor za ostala 4 člana, ili novi izbor Odbora, koji bi bio od 9 članova a ne od samih 5, biti će u napried učinjen obzirom na učestvovanje članova iz pokrajne, izborom članova koji stanuju i van sjedišta zadruge.

§ 11. Odluke se u Odboru čine potpunom većinom glasova prisutnih.

Da odluke budu valjane treba da su prisutna najmanjom 3 člana.

Presjednica glasuje svedjer, i kada su glasovi podijeljeni pojednako njezin glas vriedi za dva.

§ 12. Odbor je upraviteljni poslovač zadruge.

Njemu nadleži :

- a) uprava društvene zaklade,
- b) skrb da se društvena srestva umnože,
- c) pretresivanje i odlučivanje o odredbama što se imaju prirediti za vrijeme mira, ili se imaju učiniti kad bukne rat, po § 2, da se dostignu zadružni ciljevi.
- d) prikazivanje računa općenitoj skupštini,
- e) upravljanje po prigodi zakladnih glavnica, prikazivanje i objavljivanje godišnjih računa o stanju glavnica i o ulaganju kamata.

Presjedništvo zadruge.

§ 13. Pokle je izabran Odbor, on bira iz svojega krila potpunom većinom prisutnih članova jednu Presjednicu i jednu Potpresjednicu za zakonitoga trajanja izbornoga roka (§ 10).

§ 14. Presjednica ili mjesto nje Potpresjednica presieda sjednicama Odbora i općenitoj skupštini, upravlja pretresivanjima, i pozivlje na sjednicu Odbor kada je trieba.

Le incombe di curare l'esecuzione dei deliberati del comitato e dell' adunanza generale, venendo in questo compito coadiuvata da due secretari e da un cassiere, i quali possono venire eletti dal comitato anche tra persone di fiducia non appartenenti all' associazione.

L' elezione di questi funzionari, rispettivamente l' elezione suppletoria mancandone uno o l' altro, sia per l' intera durata del periodo di elezione del comitato sia pel tempo residuario, segue pure a norma delle disposizioni del § 11.

§ 15. La presidentessa ed eventualmente la vicepresidentessa rappresenta l' associazione nei rapporti esterni.

Adunanza generale.

§ 16. In tempo di pace alla più lunga tre mesi dopo la fine di cadaun anno solare verrà dalla presidenza convocata un' adunanza ordinaria dei soci.

All' adunanza generale ordinaria sarà presentato il resoconto dell' anno trascorso, affinchè venga esaminato ed approvato.

L' adunanza generale elegge i membri del comitato a termini del § 10.

L' adunanza generale potrà di regola deliberare soltanto quando saranno presenti almeno 20 soci. Non comparendo però ad una prima convocazione dell' adunanza generale un tale numero di membri, sarà da rinnovarsi l' invito mediante inserzione nella gazzetta provinciale, e l' adunanza generale potrà in allora deliberare, senza riguardo al numero degli intervenuti membri.

L' adunanza generale prende le sue deliberazioni a maggioranza assoluta di voti dei membri presenti.

Proposte per riforma degli statuti o per scioglimento dell' associazione potranno essere elevate a deliberazione soltanto con una maggioranza di due terzi di voti dei presenti.

§ 17. Sopra deliberazione del comitato, o dietro proposta di almeno 20 membri dovrà la presidenza convocare una adunanza generale straordinaria.

Forma esterna degli scritti dell' associazione

§ 18. Ogni atto o pubblicazione sociale abbisogna per la sua validità della firma della presidentessa, o di chi ne fa le veci.

Appianamento di controversie.

§ 19. Ogni controversia insorgente tra i soci sul contenuto o sull' interpretazione del presente statuto, come pure in riguardo alle deliberazioni sociali od altrimenti derivante dal rapporto sociale, verrà appianata in via definitiva nell' adunanza generale a mezzo di un deliberato sociale, rimanendo escluso ogni ulteriore appello.

Njoj pristoji brinuti se da budu izvršene odluke odbora i općenite skupštine, a kojoj zadaći njoj pomažu dva tajnika i jedan blagajnik, koje može odbor izabrati iz pouzdanih osoba i ne potrećih zadrugi.

Izbor ovih poslovača, odnosno nadomjesni izbor, kad bi koga nestalo, bilo za cijelo trajanje izbornoga odborova roka, bilo za ostavše još vrijeme, čini se po odredbama § 11.

§ 15. Presjednica ili po prigodi Potpresjednica zastupa zadrugu u izvanskim odnošajima.

Općenita skupština.

§ 16. U vrijeme mira najdaljom tri mjesaca po izmaku svake sunčane godine Presjedništvo će sazvati redovitu skupštinu drugarā.

Na općenitu redovitu skupštinu biti će prikazan račun prošaste godine, neka bude ispitan i potvrđen.

Općenita skupština bira članove u odbor po § 10.

Skupština općenita redovito može odlučivati samo kad bude prisutno 20 članova. Kad nebi pristupilo na prvi poziv u općenitu skupštinu onoliko članova, ima se ponoviti poziv uvrstivši ga a pokrajnske novine, te će onda općenita skupština moći odlučivati bez obzira na broj prispijelih članova.

Općenita skupština odlučuje potpunom većinom glasova prisutnih članova.

Predlozi da se ustanova preinači ili da se zadruga raspusti mogu postati odlukama samo većinom dviju tretina glasova prisutnih.

§ 17. Po odluci odbora ili na predlog najmanje 20 članova dužno je Presjedništvo sazvati općenitu skupštinu vanrednu.

Izvanski oblik zadružnih spisa.

§ 18. Svaka pisanica ili objava društvena da bude vrijedna treba je da ju potpiše Presjednica ili ko je na mjesto nje.

Izravnavanje razmirica.

§ 19. Svaka razmirica što se pojavi među članovima o sadržaju ili tumačenju ove ustanove, kao i one glede zadružnih odluka ili inače proizišle iz društvenoga odnošaja biti će konačno izravnana u općenitoj skupštini društvenom odlokom, bez ikakova daljega priziva.

Scioglimento dell' associazione.

§ 20. Nel caso di scioglimento dell' associazione (§ 16 ultimo allinea) la sostanza sociale deve essere impiegata in modo corrispondente allo scopo dell' associazione.

Riguardo ai fondi eventualmente esistenti in tale epoca, i quali fossero stati destinati a scopi speciali, è tenuta l' adunanza finale di provvedere che gli stessi vengano ulteriormente impiegati secondo la loro destinazione ed a norma delle vigenti riferibili prescrizioni di legge.

N.ro 2886-pr.

A senso del § 9 della legge 15 Novembre 1867 (B. L. I. N.ro 134) viene certificata l'esistenza di questa Società sulla base del presente Statuto.

Zara, li 22 Novembre 1878.

Il Luogotenente di Sua Maestà I. e R. Apostolica in Dalmazia

RODIĆ m. p.

Raspust zadruge.

§ 20. Slučajem raspusta zadruge (§ 16 zadnja tačka) društveno imanje ima biti uloženo kako će odgovarati zadružnomu cilju.

Glede zaklada po prigodi za toga vremena bivajućih, koje su određene na osobite ciljeve, dužna je zadnja skupština poskrbiti da budu i na dalje uložene po svojim namjenama i po načelima postojećih zakona koji se na to odnose.

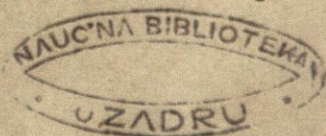
Br. 2886-pr.

U smislu § 9 zakona 15 Studenoga 1867 (Z. L. Br. 154) posvjedočuje se obstanak ovog društva na temelju ovog ustava.

U Zadru dne 22 Studenoga 1878.

Namjestnik Nj. c. i k. apoštolskog Veličanstva u Dalmaciji

RODIĆ m. p.

ANNALS OF THE

THE ANNALS OF THE

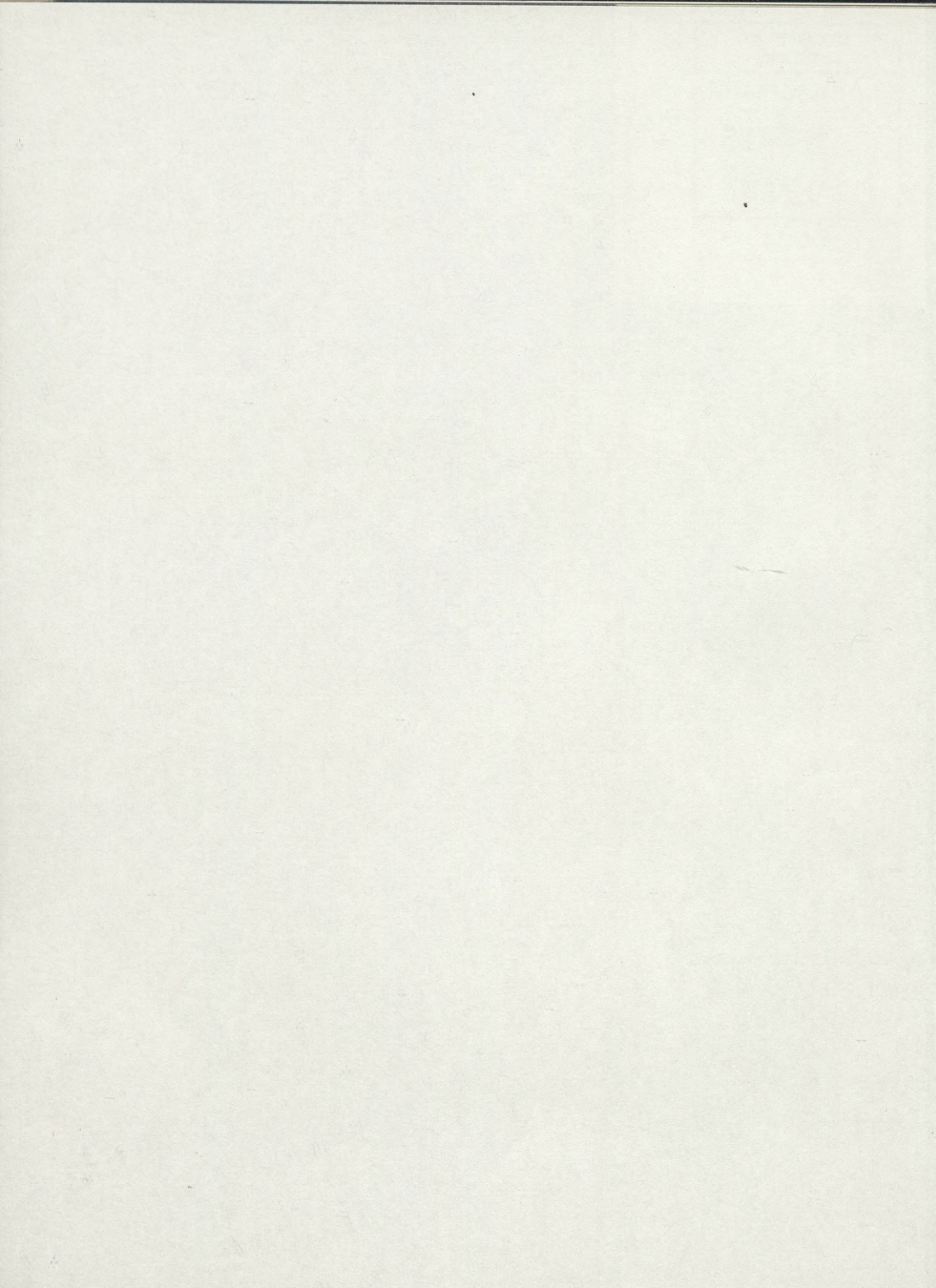
THE ANNALS OF THE

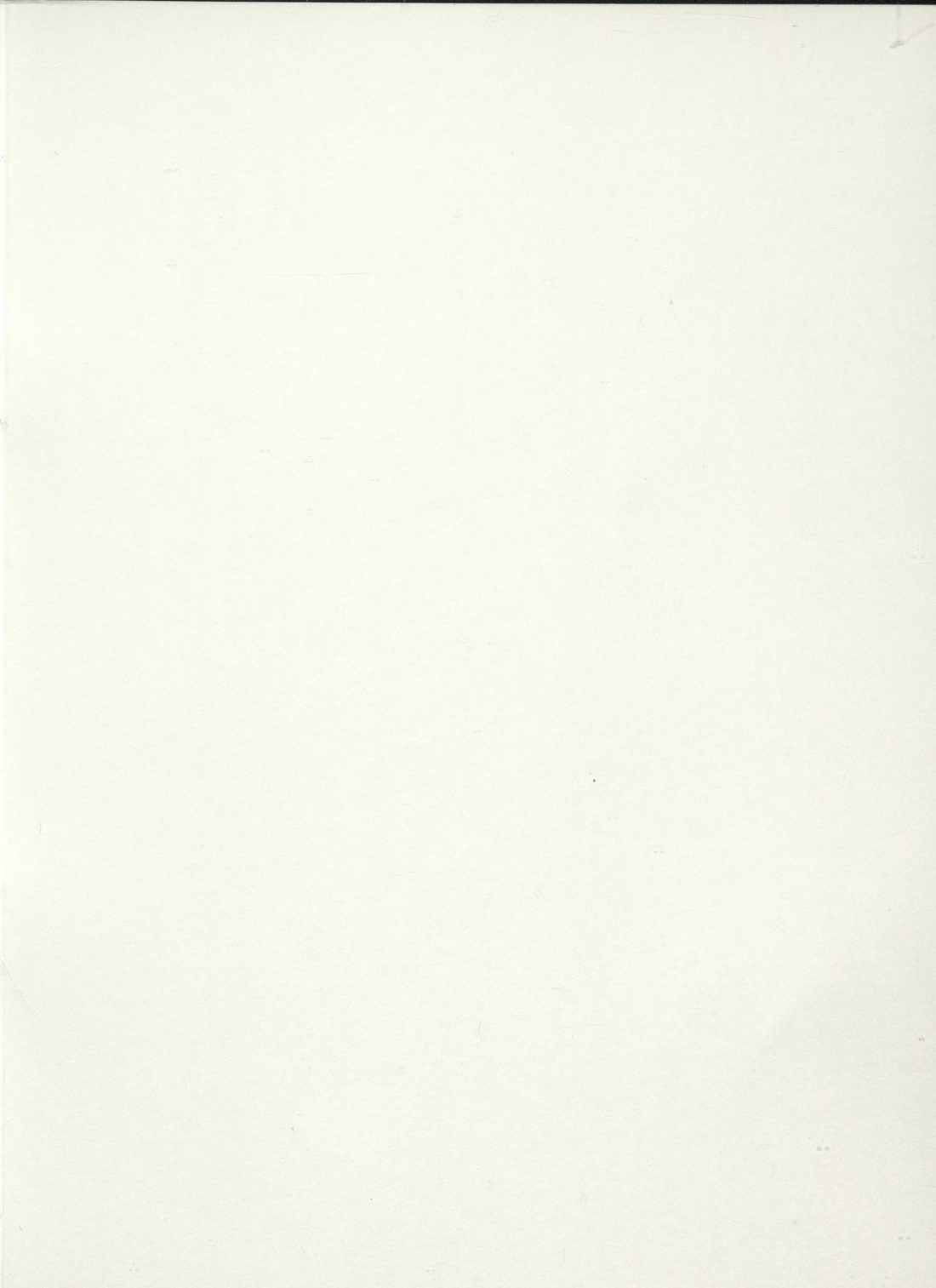
THE ANNALS OF THE

THE ANNALS OF THE

THE ANNALS OF THE

Izvadci iz recenzija:

Korijeni Društva Crvenog križa nalaze se u Krimskom ratu, iznimno krvavom ratu što predstavlja svojevrsni paradoks ljudskog djelovanja. S jedne strane, razvojem oružja i ratnih taktika, ratovi postaju sve krvaviji ali s druge strane, naša svijest o tom krvoproliću postaje sve veća i traže se načini „humaniziranja“ ratnih djelovanja. Zbog toga je djelovanje Crvenog križa predstavljalo dobro per se u tom carstvu imanentne zloće zvanom rat. Djelatnost Crvenog križa tijekom povijesnog razvitka sve se više širila i to je danas respektabilna organizacija koja je daleko nadmašila početne zasade osnivača.

Upravo je zbog toga pretisak prvog Statuta iznimno bitan jer govori da je u Zadru osnovano prvo takvo društvo na hrvatskom tlu, što govori o svijesti ondašnjih naših sugrađanki koje su imale razvijenu svijest o potrebi za takvim društvom.

Prof. dr. sc. Ante Bralić

Posebno valja naglasiti i zaključiti kako povijest i način nastanka i djelovanja društva koje se danas naziva Gradsko društvo Crvenog križa Zadar, od samog osnutka djeluje na načelima Međunarodnog Crvenog križa. Obilježavanje 145. obljetnice ovog prvog društva Crvenoga križa u Hrvatskoj opravdava ponovno tiskanje (pretisak) Statuta Društva i dostupnost zadarskoj i široj javnosti Republike Hrvatske.

Valja posebno istaknuti ulogu i zahvaliti Znanstvenoj knjižnici Zadar na nastavku prikazivanja vrijedne građe svoga knjižnog fonda, u ovoj prigodi Statuta prvog hrvatskog društva Crvenog križa, stoga u suradnji s Gradskim društvom Crvenog križa Zadar, a uz potporu Hrvatskog Crvenog križa.

akademik Vjekoslav Jerolimov